

ΟΛΟΓΥΡΑ ΣΤΗ ΛΙΜΝΗ

ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΦΙΛΟΝ

“Όταν ἐπανῆλθες μετὰ ἑπτὰ ἔτη εἰς τὴν ὠραίαν τοποθεσίαν, τὴν προσφιλῆ εἰς τὰς ἀναμνήσεις σου, δὲν ἦτο Φεβρουάριος ὁ μὴν καὶ δὲν ὑπῆρχον πλέον ἴτσια νὰ μυρώνωσι τὴν ἀτμοσφαῖραν μὲ τὰς μεθυστικὰς εὐωδίας των. Ἀλλὰ δὲν ἦτο πλέον καὶ ἡ Πολύμνια ἐκεῖ, ἄλλο ἔμψυχον ἴον, ἡ μεθύσκουσα ποτὲ τὴν παιδικὴν φαντασίαν σου μὲ μόνον τῆς λευκῆς λινομετάξου ἐσθῆτος της τὸν θροῦν. Δὲν ἐσώζετο πλέον οὔτε ὁ σικυῶν τοῦ ἀγαθοῦ Παρρήση, ὁ περιβάλλων ποτὲ μὲ χλοερὸν πλαίσιον τὴν γαληνιῶσαν λίμνην, τὴν ἀντανακλῶσαν εἰς τὰ νερά της τὸ αἴθριον κυανοῦν, οὔτε κὰν ἡ καλύβα τοῦ Λούκα τοῦ Θανασοῦλα, ἡ βρεχομένη ἀπὸ τὸ κῦμα παρὰ τὸ στόμιον τῆς λίμνης, ὅπου οὐδεὶς ἀλιεὺς ἐτόλμα ἐντὸς βολῆς νὰ πλησιάσῃ, διότι καὶ κοιμωμένου τοῦ Λούκα ἡ καραβίνα ἠγρύπνει παρὰ τὸ πλευρόν του, καὶ ἤκουες τότε ἔξαφνα, ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτός, ξηρὸν κρότον οὐδὲν καλὸν

ἴτσια μανουσάκια· ἴον μανουσάκι· σικυῶν μποστάνι

ὑποσχόμενον εἰς τὸν τολμητίαν ὅστις θὰ ἐδοκίμαζε νὰ πλησιάσῃ ποτέ. Ἄν ἠδύνατό τις νὰ πιστεύσῃ τὰ λεγόμενα, ἢ καραβίνα αὕτη ἦτο τὸ ἀληθές ξυπνητήρι τοῦ ἐνοικιαστοῦ τῆς λίμνης, εἰδοποιοῦσα αὐτὸν μυστηριωδῶς διὰ κτύπου εἰς τὸν δεξιὸν του ὦμον περὶ τῆς λαθραίας προσεγγίσεως βάρκας τινὸς ἐκ τοῦ λιμένος διὰ νυκτός. Διότι οἱ ὄροι τοῦ συμβολαίου ἔλεγαν ὅτι ὅλα τὰ κεφαλόπουλα καὶ τὰ καβούρια, ὅσα ἐπλησίαζαν εἰς τὴν λίμνην, ἦσαν τῆς λίμνης, ἐνῶ ὅσα ἐτόλμων νὰ ἐξέλθωσιν αὐτῆς, δὲν ἦσαν τοῦ λιμένος. Ἐφηρμόζετο δ' ἐνταῦθα κατὰ πλάτος τὸ ἀξίωμα τὰ ἐμὰ ἐμὰ, καὶ τὰ σὰ ἐμὰ.

Ἄλλοτε κατήρχετο ἐκεῖ βόσκων τὰς ὀλίγας ἀμνάδας καὶ τὰ ἀρνία του ὁ μπαρμπα-Γιωργός, Θεὸς σχωρέσ' τον, ὁ Κοψιδάκης, ὅστις δὲν ἐφείδετο νὰ διηγῆται εἰς πάντας ὅσας ὀπτασίας ἔβλεπε (ἀγίους, ἀγγέλους, δαίμονας, τὴν κατάστασιν τῶν ψυχῶν καὶ αὐτὴν τὴν τελευταίαν κρίσιν, ὅλα τὰ ἔβλεπεν ὁ μακαρίτης) καὶ ἅπαξ μάλιστα ἠλήθευσε περιφανῶς, ὅταν ἔπεισε τοὺς πολίτας καὶ «τὸν δήμαρχο μὲ ὅλη τὴ δωδεκάδα» ὅτι ἦτο ἐπάναγκες ν' ἀνακαινίσωσιν ἐκ βάθρων τὸν ναῖσκον τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Καὶ προεῖπεν αὐτοῖς ὅτι ἅμα ἀνέσκαπτον τὰ θεμέλια, ὁ Ἅγιος θὰ ἦρχετο βοηθός. Καὶ πράγματι, ὡς ἦρχισεν ἡ σκαπάνη νὰ ξεκοιλιάζῃ μετὰ δούπου τὴν γῆν καὶ νὰ στομοῦται πλήττουςα λίθους καὶ

ἐφείδετο κουραζόταν· περιφανῶς ολοφάνερα

χάλικας, προέκυψαν εἰς τὸ φῶς δίδυμοι τάφοι μετὰ κιτρίνων σκελετῶν, τὶς οἶδεν ἀπὸ ποίου λοιμοῦ, κατὰ τοὺς παρελθόντας αἰῶνας ἐκεῖ θαμμένων, καὶ μεταξὺ ἀδελφωμένων κοκκάλων καὶ χώματος εὐρέθησαν περὶ τὰ ἑκατὸν ἑνετικὰ φλωρία. Ἄλλοι ἐπίστευσαν τότε τὸ θαῦμα καὶ ἄλλοι ἐξεπλάγησαν διὰ τὴν σύμπτωσιν, ἀλλὰ τὸ ὁρατὸν ἀποτέλεσμα εἶναι ὅτι ὁ ναῖσκος εὐπρεπῆς ὅπως οὖν ἐκτίσθη.

Εἰς τὸν ναῖσκον ἐκεῖνον, ὅταν ἦτο ἀκόμη παλαιὸς καὶ στενὸς καὶ μικρούτσικος, ἐκλείεσο τὸ πάλαι, ὅταν ἤθελες νὰ ἐπικαλεσθῆς τὴν βοήθειαν τοῦ Ἁγίου διὰ τοὺς πρωίμους πόνους τῆς καρδίας σου. Καὶ δὲν ἠδύνατό τις νὰ σὲ ὀνομάσῃ βέβηλον, καθόσον δὲν ἐζήτηεις ἀπὸ τὸν Ἁγίον ἐγκόσμιον εὐτυχίαν, ἀλλὰ παρηγορίαν διὰ τὰς θλίψεις σου. Καὶ σὺ ἔπλεες τότε εἰς ψευδῆ ἀσφάλειαν, πεποιθὼς ὅτι κανεὶς ἄλλος δὲν σὲ ἔβλεπεν ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ ἀπὸ τὸν Ἁγίον· ἀλλ' ὁ νέος ἐκεῖνος ὅστις ἐφύλαγε τότε τὰ πρόβατα τοῦ μπαρμπα-Γιωργοῦ, Θεὸς σχωρὲς τον, τοῦ Κοψιδάκη, ἂν καὶ δὲν ἦτο προικισμένος μὲ τὸ χάρισμα τῆς προφητείας καὶ τῶν ὀπτασιῶν ὡς ὁ ἀφέντης του, ὅταν σ' ἔβλεπεν ἀντικρὺ ἀπὸ τὸν λόφον, κι ἔκλειες τὴν θύραν ἅμα ἔμβαινες εἰς τὸ ἐξωκκλήσιον, κατήρχετο γοργὰ-γοργὰ ἀπὸ τὸν λόφον μὲ τὰ τσαρουχάκια του, πατῶν εἰς τὴν γῆν τόσον μαλακὰ ὡς νὰ ἦτο ἑλαφρὸς ἀτμὸς διολισθαίνων

τὶς οἶδεν ποῖος ξέρει· ὅπως οὖν κατὰ κάποιον τρόπο

ἐπὶ τῆς χλόης, καὶ συνέχων τὴν ἀναπνοὴν τοῦ ἐπλη-
 σίαζε σιγὰ-σιγὰ εἰς τὴν μικράν, μισοασβεστωμένην
 καὶ λαδωμένην ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴν εὐλάβειαν τῶν
 προσκυνητριῶν, ὑαλόφρακτον θυρίδα τοῦ ναΐσκου
 κι ἔβλεπε, χωρὶς νὰ τὸν βλέπῃς, τὰς μετανοίας καὶ
 τὰς προσευχάς σου, καὶ ἤκουε, χωρὶς νὰ τὸν ἀκούῃς,
 τοὺς ψιθυρισμούς σου καὶ τοὺς στεναγμούς σου.
 ὦ, πόσα ἔτη παρῆλθον ἔκτοτε!

Ἐχωρίζετο ἡ λίμνη ἀπὸ τῆς θαλάσσης διὰ πλατείας
 λωρίδος γῆς ἀμώδους καὶ κισηρώδους, τῆς ὁποίας
 μέρος ἦτο τὸ ναυπηγεῖον τῆς πόλεως καὶ μέρος ἦτο
 ὁ σικυὼν τοῦ Παρρήση. Κατὰ τὴν δυτικὴν ὁμως
 γωνίαν τῆς λωρίδος αὐτῆς, ὅπου ἤρχιζε ν' ἀπλοῦται
 τὸ μῆκος τοῦ λιμένος, ἡ λωρὶς αὕτη ἔβαινε στενου-
 μένη ἕως τοῦ Ἀργύρη τοῦ Μπαρμπαπαναγιώτη τὸν
 ἀνεμόμυλον ὅστις, μὲ τὴν ἀενάως στροφοδινουμένην
 κυκλοτερῆ πτέρυγά του μὲ τὰ τριγωνικὰ ἰστία, ἐφαί-
 νετο ὡς νὰ προεκάλει τὰ ἐν τῷ λιμένι ἠγκυροβολη-
 μένα πλοῖα, λέγων πρὸς αὐτά: «Νά, ἐγὼ ἀρμενίζω
 καὶ στή στεριά!»

Πόσας καὶ πόσας φορὰς ἠναγκάσθης νὰ θαλασ-
 σώσης, ἀφαιρῶν κάλτσες καὶ πέδιλα, ἀνασηκῶνων
 ἕως τὸ γόνυ τὴν περισκελίδα, ἐπιμένων πεισιμόνως
 νὰ διαβῆς τὸ ποτάμιον, ὅταν πολὺ συχνὰ ἐπῆρ-
 συνέχων κρατώντας: *κισηρώδους* ἀπὸ ελαφρόπετρα

χετο πλημμύρα καί ἡ θάλασσα ἐγένετο ἐν μέ τὸν βάλτον! Καί διατί δὲν ἀπεφάσιζες ν' ἀνακόψης τὸν δρόμον σου καί νὰ ἐπιστρέψης εἰς τὴν πόλιν; Διότι σοῦ ἐφαίνετο ὅτι κάτι ἔβλεπες, κάτι ἀπήλαυες εἰς τὸ τοπίον αὐτό, ἐνῶ ἐκείνη ἦτις τὸ ἐζωντάνευεν εἶχε γίνει ἄφαντος πρὸ πολλοῦ. Καί πότε πάλιν ἐπροτίμας νὰ λάβης τὴν βορειοτέραν ὁδόν, τὴν περιφερῆ, ἐκεῖθεν τῆς λίμνης, διατρέχων ὅλον τὸ Κ'βούλι με τοὺς ἀγρούς καί με τοὺς ἀμπελῶνας του. Ἐκεῖ ἐπάτεις ἐπὶ παχείας χλόης, ὑπὸ τὴν ὁποίαν δὲν ἤξευρες πάντοτε ἂν ὑπῆρχε στερεὰ γῆ. Καί ἐχώνεσο ἕως τοὺς ἀστραγάλους εἰς τὸν βάλτον, ἀλλ' ἐνόμιζες τοῦτο εὐτυχίαν σου, διότι ἐφαντάζεσο πάντοτε ὅτι ἔτρεχες νὰ κόψης ἴτσια δι' ἐκείνην.

Καί ὅταν ἐφθανες τέλος, με τὰ ὑποδήματα βαλτωμένα καί τὰ περιπόδια ὑγρά, εἰς τὸν λευκὸν οἰκίσκον τοῦ μπαρμπα-Κωνσταντῆ τοῦ Μιτζέλου καί τὸν ἐχαίρετας, ἐκεῖ πού ἐσκάλιζε τὰ κουκιά, φωνάζων μακρόθεν «Καλησπέρα, μπαρμπα-Κωνσταντή!», κι ἐκεῖνος σοῦ ἀπήντα μελιχίως «Καλῶς τὸ παιδί μου!», τότε ἠγάπας νὰ φαντάζεσαι σεαυτὸν ὡς μπαρμπα-Κωνσταντὴν καί τὴν Πολύμνιαν ὡς θεια-Σινιώραν, καί τοὺς δύο κατὰ σαράντα ἔτη νεωτέρους, καί ἀνεμέτρεις ὁποῖα θὰ ἦτον εὐτυχία διὰ σέ, ἂν ἦτο δυνατόν νὰ συζήσης με τὴν ἀγαπητὴν σου εἰς τὸν πάλλευκον ἐκεῖνον οἰκίσκον (τοῦ ὁποίου ὁμως ἡ ὑπερβάλλουσα

λευκότης ὠφείλετο εἰς τὰ ἀκατάπαυστα ἀσβεστώματα τῆς θεια-Σινιώρας), καὶ ὅποια θὰ ἦτο ἐντρύφησις αἰσθήματος καὶ ρωμαντισμοῦ, ἐὰν διήγετε τὰς ἡμέρας μετὰ τῆς ἀγαπητῆς ἐν μέσῳ τοῦ εὐώδους καὶ χλοεροῦ ἐκείνου κήπου μὲ τὰς ροιάς, μὲ τὰς ροδωνιάς, μὲ τὰς ἀμυγδαλέας καὶ πασχαλέας, μὲ ὅλα τὰ ἐκλεκτότερα φυτὰ καὶ ἄνθη (τὰ ὅποια ὁμως ὠφείλοντο εἰς τοὺς ἐνδελεχεῖς κόπους τοῦ μπαρμπα-Κωνσταντῆ), παρὰ τὴν ὄχθην τῆς ὠραίας λίμνης, ὅπου ὑπῆρχεν εἷς οὐρανὸς ἐπάνω καὶ ἄλλος οὐρανὸς ἐφαίνετο κάτω, λεῦκαι καὶ κυπάρισσοι ἀνέτεινον τὰς ὑψηλὰς κορυφὰς τῶν ἄνω, καὶ ἄλλαι λεῦκαι καὶ κυπάρισσοι ἐκρέμαντο ἀνάποδα κάτω. Καὶ ὅσαι μυριάδες ἄστρα ἐκόσμου τὴν νύκτα λάμποντα τὸ στερέωμα, ἄλλαι τόσαι μυριάδες ἔλαμπαν τρεμοσβήνοντα κάτω εἰς τὸν πυθμῆνα. Καὶ καλαμῶνες σειόμενοι ὑπὸ τοῦ ἀνέμου ὕψωναν τοὺς ἀσθενεῖς καυλοὺς τῶν δύο ὄργυιὰς ὑπὲρ τὸ κῦμα, καὶ βρύα καὶ λύγοι καὶ ἀσφόδελοι ἀπέζων ἐκ τοῦ ἐλέους τῆς λίμνης καὶ ἐκ τοῦ λίπους τοῦ βάλτου, κλίνοντα τὰς χθαμαλὰς κορυφὰς τῶν πρὸς τὸ ὕδωρ, ὡς ν' ἀπέδιδον εἰς τὴν λίμνην τὴν ὀφειλομένην εὐγνώμονα ὑπόκλισιν.

Καὶ ἀντικρὺ ὑפוῦτο ὁ λιμὴν μὲ τὰς χλοεράς ὄχθας του ὀλόγυρα, τὰς ἐξαπλούσας εἰς τὸν ἥλιον τὰς πρα-

ροιάς ροδιές· ροδωνιάς τριανταφυλλιές· καυλοὺς στελέχη φυτού· λύγοι λυγαριές· ἀπέζων κατάφερναν να συντηροῦνται· χθαμαλὰς χαμηλές

σινιζούσας κλιτῦς των, ὡς εὐκολπα στήθη παρθένου ἀναδίδοντα ζωὴν καὶ σφρῖγος εἰς τὴν πλάσιν. Δένδρα ἐκόσμουν εὐπαρύφως τὰς ὄχθας τὰς ὀρεινὰς καὶ τὰς ἀμμώδεις, καὶ ἄλλα δένδρα φυτευμένα ἐν τῇ θαλάσσει ἐστόλιζον τὸ κῦμα καὶ τοὺς αἰγιαλοὺς, τὰ ἰστία μὲ τὰ ἐξάρτια των. Καὶ εἰς τὸ βάθος ἐφαίνοντο πρὸς βορρᾶν τεμνόμεναι αἱ δύο τῶν λόφων σειραί, αἱ περιβάλλουσαι ἔνθεν καὶ ἔνθεν τὸν μακρὸν ἀλλ' εὐσύνοπτον εἰς τὸ βλέμμα κάμπον, ἢ μία ἢ ἀνατολική, ὑψηλή, ἐγγυτέρα εἰς τὸν θεατὴν, ἐπιστεφομένη ἀπὸ τὸ καλύβι τοῦ μπαρμπα-Γιωργιοῦ, Θεὸς σχωρέσ' τον, τοῦ Κοψιδάκη, ὅπου ὄχι ἄπαξ ἐώρτασες τὴν Πρωτομαγιάν, παιδίον, μὲ γάλα καὶ μὲ ὀβελίαν ἀμνὸν καὶ μὲ στεφάνους καὶ μὲ λούλουδα, ὅταν ἕξη ὁ πρὸς μητρὸς πάππος σου, ὁ μπάρμπ' Ἀλέξανδρος, Θεὸς σχωρέσ' τον, ὁ Καρονιάρης, ὅστις ἠγάπα νὰ ἐορτάζη μεγαλοπρεπῶς τὴν Πρωτομαγιάν, χορηγὸς αὐτὸς ὄχι μόνον δι' ὅλους τοὺς υἱοὺς, τὰς θυγατέρας καὶ τὰ ἐγγόνια του, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ ἀναδεξιμια του καὶ τοὺς κουμπάρους του καὶ διὰ τὰς κόρας τῶν κολληγισσῶν του ἀκόμη, τὰς ὁποίας ἐπταέτης ἤδη δὲν ὤκνεις νὰ ἐρωτεύεσαι, φανταζόμενος ὅτι τρέχεις κατόπιν αὐτῶν εἰς τοὺς ὀρμίσκους, ἐκεῖ ὅπου ἐλεύκαιναν τὰς ὀθόνας, καὶ ὅτι κρύπτεσαι μαζί των εἰς τὰ ἄντρα τὰ

εὐκολπα με ωραίες καμπύλες· εὐπαρύφως με ὁμορφο τελείωμα· ἀναδεξιμια βαφτιστήρια· κολληγισσῶν εργατριῶν γῆς· ὠκνεις βαριόσουν· ὀθόνας σεντόνια· ἄντρα σπηλιές

πατούμενα ὑπὸ τῆς θαλάσσης, ἀφριζούσης ὑπὸ τὴν πνοὴν τοῦ Βορρᾶ, ὄνειροπολῶν τὴν εὐτυχίαν εἰς τοὺς λευκοὺς καὶ γλαφυροὺς κόλπους, μὲ τὰς ὄλοβροχίνοὺς καὶ βυσσινόχρους τραχηλίας, καὶ εἰς τὰς κυανόφλεβας καὶ τορνευτὰς ὠλένας μὲ τὰς μακρὰς καὶ κεντητὰς χειρῖδας των. Πρώϊμα ὄνειρα νεότητος ἀνυπομόνου, ὡς ἡ ἄμυγδαλῆ ἢ ἀνθοῦσα τὸν Ἰανουάριον!

Ἡ ἄλλη, ἡ δυτικὴ λοφιά, ἦτο ἡ Πλατάνα, ἀπωτέρα εἰς τὸν θεατὴν, ὑπτία, ἀνακεκλιμένη, βαθμηδὸν ἀνέρπουσα πρὸς τὰς ὑψηλοτέρας κορυφάς, ἧς τὴν ὑπώρειαν περικαλλῶς κοσμεῖ ὁ Πύργος τοῦ Μετοχίου, μὲ τὸν ὠραῖον ναῖσκον τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου. Ὅλα αὐτὰ τὰ ἔβλεπες ἀντικρὺ σου ὡς τελείαν εἰκόνα ἀριστοτέχου ἀληθῶς, ἐκεῖθεν τῆς λίμνης ἀπὸ τὸν λευκὸν οἰκίσκον τοῦ μπαρμπα-Κωνσταντῆ τοῦ Μιτζέλου, καθὼς καὶ ἀπὸ τὸ ναυπηγεῖον, τὸ ὁποῖον ἐφαίνετο ἀπέναντι, ἐντεῦθεν τῆς λίμνης.

Ὅλη ἡ μακρὰ καὶ πλατεῖα ἄμμουδιὰ ἡ ἀπλουμένη μεταξύ τῆς λίμνης καὶ τοῦ λιμένος δὲν εἶχεν οὐδὲ ἓνα κόκκον ἄμμου ἄμιγῆ ἀπὸ πριονίδια, οὐδὲ ἓνα χάλικα ἐλεύθερον ἀπὸ τὴν γειτονίαν πελεκουδίου. Πόσα δάση ἀγριοξύλων μετεμορφώθησαν ἐνταῦθα, ἀπὸ ἀμνημονεῦτων χρόνων, εἰς σκάφας μὲ κατάρτια

γλαφυροὺς λείους, *χαριτωμένους* ὄλοβροχίνοὺς ἀπὸ λευκό, μαλακό μετὰξι· *ὠλένας* κάτω μέρος του χεριού· *χειρῖδας* μανίκια

ύψηλά, μὲ μυριάδας ὀργυιῶν σχοινίων καὶ πανίων, καὶ πόσαι τοιαῦται σκάφαι θὰ ἔκοιμῶντο τώρα τὸν αἰώνιον ὕπνον εἰς τὰ βάθη τῆς Μεσογείου ἢ τοῦ Εὐξείνου! Δύο τοιοῦτοι σκελετοὶ ἐφαίνοντο σήμερον κείμενοι ἐπὶ τὴν μίαν πλευράν, εἰς τὰ ρηχά, ἀντικρὺ τοῦ ναυπηγείου· μὲ τὰς σκωληκοβρώτους καὶ μαυρισμένας σανίδας των, μὲ τὰ σκουριασμένα καρφία των καὶ τὰ διέχοντα στραβόξυλα γυμνὰ μαδερίων, δι' ὧν διέρρεεν ἔλευθέρως ἡ θάλασσα, ἐφαίνοντο θλιβερῶς μειδιῶντα, μὲ ὀδόντας ἄνευ χειλέων, ὡς νὰ ῥκτειρον βλέποντα ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὴν τόσην μανιώδη μέριμναν καὶ μεταλλευτικότητα τῶν ἀνθρώπων.

Πόσαι χεῖρες ἀνθρώπων πυρετωδῶς ἐργασθεῖσαι ἄλλοτε ἐδῶ δὲν ἔκειντο ξηραὶ εἰς τὰ βάθη τῆς γῆς, πόσαι κεφαλαί, τόσοι ἔχουσαι ἐγκέφαλον ὅσος θὰ ἦρκει, καθ' ἃ ἔλεγε γηραιὸς ναυτικός, «διὰ νὰ παλαμίσῃ τις ἓνα καράβι ὀλόκληρο», δὲν ἔθρεψαν ἀδηφάγα κῆτη εἰς τὸν βυθὸν τοῦ πόντου! Καὶ ὅμως ὁ γέρων ἐκεῖνος θαλασσινός, μὲ τὴν πικρὰν εἰρωνεῖαν, εἶχε χάσει ἀρτίως τὸ πλοῖον καὶ τοὺς δύο υἱοὺς του ἀπὸ τρικυμῖαν παρὰ τὸν Μαλέαν, καὶ τώρα, μὲ τὰ γεράματά του καὶ μὲ τὸν τρίτον του υἱόν, ἐπαιδεύετο νὰ ναυπηγήσῃ ἄλλο πλοῖον μεγαλύτερον, ἔρημος

διέχοντα στραβόξυλα κυρτά ξύλα στις πλευρές του πλοίου που απέχουν μεταξύ τους· *ῥκτειρον* ἐνιωθαν οἰκτο· *μεταλλευτικότητα* πάθος εκμετάλλευσης (της φύσης)· *διὰ νὰ παλαμίσῃ* νὰ επαλεῖψει τα ὑφάλια του πλοίου με αδιάβροχη ουσία

τῶν κυριωτέρων βοηθῶν του! Οὕτως ἡ ἀνάγκη τοῦ βίου καὶ ἡ συνήθεια δεσπόζουσι τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων! Δι' ἐκεῖνον τὸ νέον τοῦτο πλοῖον ἴσως νὰ ἦτο, ἂν ὄχι ἱκανοποίησις, τουλάχιστον παρηγορία διὰ τὸ γῆρας! Καὶ οὕτω θὰ ἐξηκολούθει νὰ διαγῆ τὰς τελευταίας ἡμέρας του ὁ γηραιὸς θαλάσσιος λύκος, ἕωςότου θὰ ἤρχετο ἴσως ἡμέρα καθ' ἣν ἡ θάλασσα, τὸ μέγιστον τοῦτο θηρίον τὸ ὁποῖον ἐπιμόνως προεκάλει, θὰ τὸν ἀνέρριπτεν ἐξεγειρομένη ἀπὸ τῶν κόλπων τῆς ἕως τὸ στερέωμα, ὡς λέγει ὁ Βάυρων, καὶ θὰ τὸν ἔπεμπεν ὀλολύζοντα «εἰς τοὺς θεοὺς του», ἀπορρίπτουσα αὐτὸν ὀπίσω εἰς τὴν γῆν. «Ἐκεῖ ἄς κεῖται!» *There let him lay!*

Κι ἐξηκολούθουν διαρκῶς νὰ ναυπηγῶσι πλοῖα καὶ ἡ τέχνη ἐτελειοποιεῖτο καὶ τὸ ἐμπόριον ηὔξανε. Πᾶς ὅστις ἤθελε νὰ ναυπηγήσῃ εἶχε πρόθυμον σύμβουλον τὸν καπετὰν Δημήτρη τὸν Κασσανδριανό, μὲ τὴν μακρὰν του τσιμπούκαν μὲ τὸ ἠλέκτρινον στόμιον, ὅστις εἶχεν ἰδεῖ καὶ ἀκούσει πολλὰ εἰς τὴν ζωὴν του, ὁ μακαρίτης. Τὰς ἡμέρας τοῦ γῆρατός του τὰς ἐδαπάνα παριστάμενος θεατῆς τῶν ναυπηγουμένων πλοίων, ἐρχόμενος κατὰ πᾶσαν ἐσπέραν μὲ τὴν τσιμπούκαν του, μὲ τὴν μακρὰν καπνοσακκούλαν του κρεμαμένην ἐπὶ τοῦ τσοχίνου ἐπανωβράκου, διὰ νὰ καμαρώσῃ τοὺς κόπους καὶ τὰς ἐλπίδας τῶν ἄλλων, καὶ παρηγορηθῆ διότι, πεισθεὶς εἰς τὰς ἀπαιτήσεις

ὀλολύζοντα σκούζοντας ἠλέκτρινον κεχριμπαρένιο

τῶν υἰῶν του, ἰσχυριζομένων ὅτι ἦτο παρὰ πολὺ γέ-
ρων, εἶχε παραχωρήσει αὐτοῖς τὴν πλοιαρχίαν. «Σὰ
θὰ κάμετε τὸ σταυρό σας νὰ κόψετε τὸν κερεστέ,
παιδιά, νὰ κοιτάξετε καλὰ πόσω ἡμερῶ θὰ εἶναι τὸ
φεγγάρι... Κι ὄντας θὰ σκαρώσετε, μὲ τὸ καλό, νὰ
ξετάζετε ποῦ εἶναι ὁ ἀστέρας... *Βάρδα μπένε*, νὰ μὴ
σκαρώσετε μουδὲ νὰ τὸ ρίξετε στοῦ γιालοῦ τὴν ἡμέρα
ποῦ εἶναι λιωτρόπι...» Καὶ ἔδιδε βραδύγλωσσος πο-
λυτίμους ὁδηγίας εἰς τὸν πλοίαρχον, ὡς καὶ εἰς τὸν
πρωτομάστορον, περὶ πάντων τῶν συντελούντων εἰς
τὴν ἐπιτυχή ναυπήγησιν ὡς καὶ τὴν εὐόδωσιν καὶ
προκοπήν τοῦ πλοίου. Ὅστις δὲν τὸν ἤκουε, τό-
σον χειρότερα δι' αὐτόν! Νεωτερισταὶ τινες πλοίαρ-
χοι ἔδοκίμασαν νὰ τὸν παρακούσουν καὶ ὑπέφεραν
σκληρῶς.

Ἐνθυμεῖσαι, ὑπῆρχαν τότε τρία μεγάλα σκάφη, πλη-
σίον ἀλλήλων ναυπηγούμενα ὑπὸ τὸν αὐτὸν ἀρχι-
ναυπηγόν. Θαυμάσιος ἄνθρωπος! Πῶς ἠδύνατο νὰ
ἐπαρκῆ καὶ εἰς τὰ τρία, τρέχων ἀπὸ σκάφης εἰς σκά-
φην, μ' ἓνα πῆχυν εἰς τὴν χεῖρα, μὲ μίαν στάθμην καὶ
μ' ἓν σκέπαρνον ἀπὸ τοῦ αὐχένος κρεμάμενον μὲ τὴν
λαβὴν ἐπὶ τοῦ στέρνου! Καὶ ὅποια στρατιά ἀνθρώ-
πων ἐτέλει ὑπὸ τὰς διαταγὰς του! Ὁ πλοίαρχος,

κερεστέ ξυλεῖα για ναυπήγηση· *βάρδα μπένε* προσοχή! *λιωτρόπι* ηλιο-
στάσιο· *στάθμη* νῆμα με βαρίδι στο κάτω άκρο

οί βοηθοί του, οί πριονισταί, οί πελεκηταί, οί μαραγκοί καί οί καλαφάται. Δέν ἔλειπαν καί οί γύφτοι, οἵτινες εἶχον ἰδρύσει προχείρως ἀνά μίαν καλύβην ὄπισθεν ἐνὸς ἐκάστου τῶν σκαφῶν. Καί μὲ τὴν κάμινον πλήρη ἀνθράκων, μὲ τοὺς φυσητήρας, μὲ τοὺς ἄκμονας, μὲ τοὺς ραιστήρας καί τὰς βαρείας σφύρας των, ἔκοπταν, ἔκοπταν μεγάλα καρφία, *τζαβέτες*. Ὅποῖος φοβερὸς θόρυβος! Οἱ κτύποι τοῦ ραιστήρος ἔπνιγον τὸν ἔρρυθμον τριγμὸν τοῦ πρίονος, ὁ κρότος τοῦ σκεπάρνου ἐκάλυπτε τὸν δοῦπον τῆς ξυλίνης ματσόλας, δι' ἧς ἐκτύπα τὸ στυππεῖον ὁ καλαφάτης, καί ὑπὲρ πάντας τοὺς ἄλλους κρότους ἐδέσποζεν ὁ βαρὺς ροῖβδος τοῦ πελωρίου ραιστήρος, δι' οὗ ἐνέπηγον τὰ χονδρὰ καρφία καί τοὺς ξυλίνους ἦλους, *τές καρβίλιες*, εἰς τὰς στρογγύλας πλευρὰς τοῦ κολοσσαίου σκάφους.

Καί ὑψηλός, μεγαλόκορμος ἀνὴρ, μὲ ὀρθὰς τὰς πλάτας, μὲ τὸ κόκκινον πλατὺ ζωνάρι συνέχον τὴν μακρὰν σέλλαν τοῦ βρακίου ὑπὸ τοὺς βουβῶνας του, εἶχεν ἀναβῆ, ὁ δαιμόνιος, ὑψηλὰ ἐπὶ τῆς κωπαστῆς, καί ὁ ἴσκιος του μακρὸς, ὑπὸ τὰς τελευταίας ἀκτῖνας τοῦ δύοντος ἡλίου, ἐμεγεθύνετο τεραστῶς, τῶν μὲν σκελῶν πιπτόντων ἐντεῦθεν τῆς λίμνης ἐπὶ τῶν φυτῶν τοῦ σικυῶνος, τοῦ δὲ κορμοῦ ἀορίστως

καλαφάται τεχνίτες που φροντίζουν για τη στεγανοποίηση των ξύλων· *ἄκμονας* αμόνια· *ραιστήρας* σφυριά· *ματσόλας* δικέφαλου σφυριού· *στυππεῖον* στουπί· *ροῖβδος* θόρυβος· *ἦλος* καρφιά· *σέλλαν* τὸ πίσω μέρος της βράκας

κυμαινομένου ἐπὶ τοῦ ὕδατος, καὶ τῆς κεφαλῆς ζω-
 γραφουμένης μεγαλοπρεπῶς πέραν τῆς λίμνης, πρὸς
 ἀνατολὰς, εἰς τὴν ὑπώρειαν τοῦ βουνοῦ. Οὗτος ἦτο
 ὁ *πουργοτζής*, ἔργον ἔχων τὸ ν' ἀνοίγη τρύπες.
 Ὑπερμέγεθες πισσωμένοι ζεμπίλιον, κείμενον κάπου
 ἀνάμεσα εἰς δύο *βουβά* μεγάλα ξύλα, ὑπὸ τὴν πρύ-
 μνην, ἦτο γεμάτον ἀπὸ τριβέλια διαφόρων μεγεθῶν,
 ἕως τρεῖς δωδεκάδας, ὧν τὸ μὲν μικρότερον θὰ ἦτο
 ἕως δύο σπιθαμῶν, τὸ δὲ μέγιστον, βαρὺ, ὀγκῶδες,
 ἦτο σχεδὸν ἴσον μὲ τὸ ἀνάστημα τοῦ κατόχου του.
 Τὴν στιγμήν ταύτην ἐχειρίζετο ἀκριβῶς ἐν τῶν μεγί-
 στων τρυπανίων καὶ ἔκυπτεν, ὁ θαυμάσιος, ἐπὶ τῆς
 κωπαστῆς, αἰωρούμενος ὡς σχοινοβάτης, καὶ ἦνοιγε
 βαθεῖαν κάθετον ὀπήν εἰς μίαν τῶν πλευρῶν τοῦ
 σκάφους. Ὡ τῆς ἀκαταληψίας!

Ἄλλ' ὁ ἥλιος ἐκρύβη ἤδη εἰς τὴν κορυφήν τοῦ ὑψη-
 λοῦ πετρώδους βουνοῦ καὶ ὁ ἴσκιος τοῦ *πουργοτζή*
 διεγράφη καὶ αὐτὸς ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδα-
 τος καὶ ἀπὸ τὸν ἄμμον τῆς παραλίας. Οἱ μαστόροι,
 καθὼς καὶ οἱ πολλοὶ ἐπισκέπται, οἱ περιπατηταὶ τῆς
 ἑσπέρας, οἵτινες ἤρχοντο νὰ συγκοπιάζωσι καὶ αὐτοὶ
 μὲ τὸ βλέμμα εἰς τοὺς ἰδρῶτας τῶν ἄλλων κι ἐνίο-
 τε νὰ τοὺς χασομερῶσι μὲ τὰς ἀκαίρους ἐρωτήσεις

πουργοτζής τρυπανιστής· *βουβά* μεγάλους κορμούς δέντρου ακατέργαστους· *τριβέλια* τρυπάνια

των, διασκελίσαντες τὰ παντοῦ ἔσκορπισμένα ἀνά τὸ ναυπηγεῖον βουβά, δοκοὺς καὶ στραβόξυλα, συνήχθησαν ὅλοι ἐν συγκεχυμένῳ βόμβῳ περὶ τὴν μικρὰν καλύβην τοῦ πλοίαρχου, ἥτις ἦτο πλήρης τάκων καὶ τεμαχίων ξύλου καὶ σπυριδῶν μὲ ἐργαλεῖα καὶ τινῶν ἐνδυμάτων καὶ κλινοσκεπασμάτων, διὰ νὰ πῶσιν ὅλοι τὸ *τσόπουρο* ἀπὸ μεγάλης χιλιάρικης φιάλης, μὲ τὸ αὐτὸ ποτήριον ὅλοι.

Μόνος ὁ πελώριος караβόσκυλος, ὁ προσδεδεμένος μὲ στερεὰν ἄλυσιν ἔξω τῆς καλύβης, ὄπισθεν τῆς πρύμνης τοῦ μεγάλου σκάφους, ἐξέπεμπεν ἀπειλητικὸν ὑπόκωφον γρυλισμὸν, ὡς νὰ διέκρινεν αὐτὸς μόνος τὸν βόμβον τῶν κηφῆνων ἀπὸ τοῦ βόμβου τῶν μελισσῶν, κι ἐφαίνετο, ἂν τοῦ τὸ ἐπέτρεπαν, ἔτοιμος νὰ ἐφορμήσῃ. Ἄλλ' ὁ πλοίαρχος, ὁ καπετὰν Γιωργάκης, ὅστις ἐφαίνετο κάπως μορφωμένος, μὲ τοὺς μακροὺς ἀγκιστροειδεῖς ξανθοὺς μύστακάς του, τὸ ἠλιοκάες πρόσωπον καὶ τὸ μικρὸν ἀνάστημα, διὰ μονοσυλλάβων ἀνέκοπτε τὴν ὁρμὴν του. «Πίσω, Τσοῦρμο! Κάτω, Τσοῦρμο!» Ὁ Τσοῦρμος ὑπήκουεν, ἀλλὰ μετὰ δυσκολίας, κι ἐξέφραζε τὴν λύπην του διὰ παρατεταμένων γαυγισμῶν.

Ἦρξισε νὰ κυκλοφορῇ τὸ ποτήριον τῆς ρακῆς, καὶ οἱ ναυπηγοὶ ὅλοι καὶ οἱ περιπατηταὶ ἔλεγαν τὰς συνήθεις εὐχάς: «Καλορρίζικο! Μάλαμα τὸ καρφὶ τ',

τάκων μικρῶν τετράγωνων κομματιῶν ξύλου· *σπυριδῶν* μικρῶν ψάθινων σάκων

καπετάνιο! Καλό πλέψιμο!» Τὴν τελευταίαν λέξιν οἱ πλεῖστοι ἐπρόφεραν, κατὰ παραφθοράν, πλέξιμο. Καὶ εἷς περιέργως ἄνθρωπος μὲ χονδρὸν ἄσχημον πρόσωπον, μὲ παχύτατον μύστακα ἐπικαθήμενον ὡς στοιβιά ἐπὶ τῶν μήλων τῶν παρειῶν του ἕως τοὺς ὀφθαλμούς, ἡμιναύτης καὶ ἡμιεργάτης καὶ ἡμικφορτωτῆς (οὗτος ἦτο ὁ Ἀλέξανδρος Χάραυλος, ὁ ἴδιος ὅστις πηδαλιουχῶν ποτὲ ἐν μακρῷ ταξιδίῳ κατὰ τὴν Μαύρην Θάλασσαν ἐπὶ μεγάλου πλοίου, τὴν νύκτα, ἠρωτήθη ὑπὸ τοῦ πλοιάρχου, περιπατοῦντος κατὰ μῆκος τοῦ καταστρώματος ἀπὸ τὴν πρύμνην ἕως τὴν πρῶραν, «Τί ἔχεις, βρὲ Ἀλέξανδρε, κι ἀναστενάζεις;» κι ἐκεῖνος ἀπήντησε: «Συλλογίζομαι, καπετάνιε, πῶς θὰ τὰ πληρώσουμε, τόσα ἑκατομμύρια ποὺ χρωστάει τὸ Ἔθνος!»): οὗτος λοιπὸν ὁ Ἀλέξανδρος Χάραυλος, ὀλίγον πέραν τοῦ δέοντος ἀφελῆς, προσληφθεὶς ἀπὸ τῆς προτεραιᾶς διὰ νὰ ὑπηρετῆ εἰς τὴν ναυπήγησιν τοῦ σκάφους, ὅταν ἦλθεν ἡ σειρά του διὰ νὰ πῆ καὶ νὰ χαιρετίσῃ, ἐπρόφερεν ἐξ ὑπερβαλλούσης ἀδεξιότητος ὡς ἐξῆς τὴν ἀνωτέρω σημειωθεῖσαν λέξιν:

«Καλό μπλέξιμο, καπετάνιο!»

Οἱ ἄλλοι ἐκάγχασαν· ὁ ξανθομούστακος πλοίαρχος συνωφρωώθη, ὁ Τσοῦρμος ἠγέρθη ἐπὶ τῶν ὀπισθίων ποδῶν καὶ ἀφῆκε φοβερὰν ὑλακὴν. Ὁ ἀδελφὸς τοῦ πλοιάρχου, ὁ Δημήτρης ὁ Τσιμπίδας, ἤγειρε τὴν χεῖρα ν' ἀρπάσῃ ἀπὸ τὸν σβέρκον τὸν Ἀλέξανδρον

στοιβιά ἀγκαθωτό φυτό· ὑλακὴν γάβγισμα

τὸν Χάραυλον καὶ νὰ τοῦ καταφέρῃ ὀλίγους κονδύλους. Ὁ καπετὰν Γιωργάκης τὸν ἐμπόδισεν, ἂν καὶ τοῦ ἐκόστισε πολὺ. Διότι ὅλοι οἱ ναυτικοί, καὶ οἱ πλεόν μορφωμένοι σχετικῶς, δὲν εἶναι ἀπηλλαγμένοι δεισιδαιμονιῶν καὶ προλήψεων. Πῶς νὰ μὴν εἶναι τις δεισιδαίμων ὅταν «πολεμῇ μὲ τὸ μεγαλύτερον θηρίον», ὅταν παλαίῃ μὲ τὸ ἄγνωστον καὶ δὲν ἤξευρῃ ἂν αὐριον θὰ ἐπιπλέῃ ἢ θὰ ποντισθῆ, ἂν θὰ εἶναι εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ἢ εἰς τὸν πυθμένα; Ὁ πλοίαρχος ἠρέκεσθη μόνον νὰ εἴπῃ ὀργίλως:

«Δάκω τὴ γλῶσσα σ', βρὲ στραβο-Χάραυλε..., νὰ μὴν ἀρπάξω τὴ σαλαμάστρα, τώρα...»

Καὶ μετὰ δυσκολίας πολλῆς ἐμπόδισε τὸν ἀδελφόν του νὰ μὴ τὸν αἰκίση.

Ἐκεῖ, ὅπισθεν τῶν θάμνων τοῦ φράκτου, ἐν μέσῳ τῶν χωραφίων, τῶν ἀμπέλων καὶ τοῦ αἰγιαλοῦ, ὅπου ὄχι σπανίως ἢ μὲν θάλασσα ἐπάτει καὶ ἀφωμοίου τὸ ἥμισυ κήπου ἢ ἀγροῦ μὲ συκᾶς, μηλέας καὶ ἀπιδέας, οἱ δὲ διαβάται ἔκαμναν δρόμον τὸ ἄλλο ἥμισυ τοῦ αὐτοῦ κήπου ἢ ἀγροῦ (καὶ οἱ εὐτυχεῖς ἰδιοκτῆται εἰς ποῖον νὰ προσκλαυθῶσιν;), ἤκουες πολλάκις τὴν ἐσπέραν περὶ τὸ λυκόφως, ἐνῶ οἱ ναυπηγοὶ φορτωμένοι τὰ ζεμπιλία μὲ τὰ σιδερικά των ἐπέστρεφαν εἰς

νὰ τοῦ καταφέρῃ ὀλίγους κονδύλους να του ρίξει μερικές γροθιές· σαλαμάστρα πλεχτό σκοινί· αἰκίση κακοποιήσει· ἀπιδέας αχλαδιές

τήν πολίχνην, ἤκουες, μεταξύ δύο ἢ τριῶν μαραγκῶν, μετρούντων τὰς ἡμέρας ἕωσοῦ ἔλθῃ ἡ πρώτη Κυριακή, κατόπιν τῆς ὁποίας εἶποντο κατὰ σειράν τρεῖς ἢ τέσσαρες ἑορταὶ (τῶν Κορυφαίων Ἀποστόλων, τῶν Δώδεκα, τῶν Ἁγίων Ἀναργύρων καὶ τῆς Ἁγίας Ἐσθῆτος), καὶ ἀναλογιζομένων μετὰ προαπολαύσεως μελλούσης μακαριότητος ὅτι θὰ ἔπλεον ὅσον οὕτω ἀντικρῦ, εἰς τὴν ἀνατολικὴν νῆσον, τὴν κρατοῦσαν δέσμια πανταχόσε τῆς γῆς ὅλα τὰ τέκνα της μὲ ἀόρατον συμπαθὲς νῆμα πόθου καὶ νοσταλγίας, θὰ ἔπλεον ὅλοι στοιβαζόμενοι εἰς δύο μεγάλας ὀλκάδας, ἔργα τῶν χειρῶν των, ὅπως ἐπὶ τετραήμερον ἑορτάσωσιν· ἤκουες, λέγω, διάλογον οἷος ὁ ἑξῆς:

«Νά, κοντεύουμε τώρα, Νταντή...»

«Ἄργοῦμε ἀκόμα, Μπεφάνη...»

«Τί λές, βρέ Νταντή;... Δευτέρα πέρασε, Τρίτ' Τετράδ' μιά, Πέφτ' Παρασκευὴ δυό, Σαββάτο, πρῶτα ὁ Θεός, εἴμαστε πέρα».

Καὶ οὕτως ὁδὸς μακρὰ βραχεῖα γίγνεται, ὄχι κατὰ τὸν Σοφοκλέα.

Ἄλλὰ δὲν ἦτο πάντοτε ἑσπέρα, ὅταν ἔβαινες πρὸς τὴν ἀμμώδη ἐκείνην παραλίαν μὲ τ' ἀβαθῆ ὕδατα, καὶ δὲν ἔβλεπες πάντοτε ὀμάδας ἀνθρώπων ἐπιστρε-

συμπαθὲς νῆμα κλωστή ἀόρατη ἀλλὰ ἔτοιμη νὰ ἐμφανιστεῖ· ὀλκάδας φορτηγὰ πλοία

φόντων ἐκ τοῦ ναυπηγείου, οὐδὲ πτωχῶν γυναικῶν φορτωμένων σάκκους πλήρεις πελεκουδίων ἐπὶ τῶν ἰσχνῶν ὤμων των. Ἦτο πρωία καὶ δὲν εἶχε παρέλθει ὁ χειμῶν καὶ δὲν εἶχαν σκαρώσει ἀκόμη τὰ μεγάλα σκάφη. Εἰς τὸ ναυπηγεῖον μία μόνον βρατσέρα καὶ δύο βάρκαι μικραὶ ὑπῆρχαν σκαρωμένοι. Δὲν εἰργάζοντο ἐκεῖ εἰμὴ ὁ μαστρο-Γιωργός, Θεὸς σχωρῆσ' τον, ὁ Βαγγελάκης, μὲ τὴν κοκκίνην σκούφιαν του, ἦτις δὲν ἦτο οὔτε φέσι οὔτε κοῦκος οὔτε καπέλο ἀλλὰ μετεῖχεν ἀπὸ ὅλα αὐτά, μὲ τοὺς πισσωμένους ἀμπάδες του καὶ μὲ τὴν πολύχρουν ἀπὸ τὰ ἐμβαλώματα καμιζόλαν του, καὶ ὁ Γιάννης τῆς Παναγιοῦς, μὲ τὸ ὑψηλὸν καὶ ὀρθὸν φέσι του, μὲ τὴν μακρὰν καὶ πολύπτυχον βράκαν του, μὲ τὴν ἄσπρην φανέλαν καὶ μὲ τὴν μεγάλην ζεμπίλαν του.

Ὁ ἥλιος μόλις εἶχεν ἀνατείλει, διαλύων τοὺς ἀνερχομένους ἀπὸ τὴν θάλασσαν πρὸς τὴν πρασινίζουσαν ἀκτὴν λευκοὺς ἀτμούς, τὰ ὕδατα ἦσαν ρηχὰ ἀπὸ τὸν ἀσθενῆ ἄνεμον ὅστις ἐφύσα. Ἐφαίνετο τὴν πρωίαν ἐκείνην ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ Βορρᾶς εὐρέθη εἰς διάθεσιν φιλοπαίγμονα, θωπεύων μαλακὰ τὴν θάλασσαν. Καὶ ἡ ψυχρὰ ριπή δὲν ἦτο δυσάρεστος εἰς τὸν μικρὸν κτηματίαν τὸν ἐπιβαίνοντα τοῦ ὄνου καὶ ἀπερχόμενον εἰς τὸν ἀγρόν του, οὐδὲ εἰς τὸν ζευγηλάτην, τὸν

βρατσέρα ἰστιοφόρο μὲ δύο κατάρτια· *ἀμπάδες* χοντρά μάλλινα ρούχα· *καμιζόλαν* πουκάμισο

διὰ τῆς φωνῆς ἀποτείνοντα τὰ κελεύσματα εἰς τοὺς βοῦς του «ὦ, Μελίσσ', ὄξου, Μαυρομμάτ'!», καὶ διὰ τοῦ βλέμματος θωπεύοντα τὴν μεγάλην χύτραν μὲ τὰ καλομαγειρευμένα μὲ ἱκανὸν εὐῶδες ἔλαιον φασόλια καὶ μὲ ἄφθονον κοκκίνην πιπεριάν, τὴν ὁποίαν, μὲ τὸ ἐξησκημένον βλέμμα του, εἶχεν ἀνακαλύψει ἤδη ἐρχομένην ὄπισθεν τῶν θάμνων, ὅλονέν καὶ πλησιάζουσαν, σκεπασμένην καλὰ διὰ νὰ μὴν κρυώσῃ τὸ φαγητόν, ἐπιστέφουσαν τὸν μέγαν κόφινον, ἐπὶ τῶν ὤμων τῆς φιλοτίμου οἰκοκυρᾶς, σχεδὸν ἀρμενίζουσαν ὡς βάρκαν, χωρὶς νὰ φαίνωνται οὔτε αἱ χεῖρες αἱ ὑποβαστάζουσαι οὔτε οἱ πόδες οἱ βηματίζοντες. Ὅλιγαι στιγμαὶ θὰ παρήρχοντο ἀκόμη, καὶ ὁ μὲν Μελίσσης καὶ ὁ Μαυρομμάτης, ἀπολυόμενοι πρὸς ὥραν τοῦ ζυγοῦ, θὰ ἔβοσκον μακαρίως παρὰ τὰς χονδρὰς καὶ ὀζώδεις ρίζας τῶν ἐλαιῶν, ὁ δὲ ζευγηλάτης καὶ ὁ βοηθός του θὰ παρεκάθιζον ἐπιφθόνως ὑπὸ τὸ εὐλογημένον φύλλωμα καὶ θὰ ἐπειρῶντο ἐγγύτερον τῆς χύτρας.

Ἄλλὰ σύ, φίλε, δὲν προσεῖχες τότε εἰς τὰ τετριμμένα αὐτά, ἀλλ' ἐφθόνεις μᾶλλον τοὺς μικροὺς δεκαετῆς παῖδας, τοὺς ἀνασηκῶνοντας τὴν περισκελίδα ὡς τὸν μηρόν, φέροντας τὰ πέδιλα εἰς τὸ θυλάκιον καὶ θαλασσώνοντας ὑπὲρ τὸ γόνυ εἰς τὸ κῦμα. Ἔβλεπες

κελεύσματα παραγγελιές· ἐπιστέφουσαν βαλμένη ἀπὸ πάνω· ὀζώδεις γεμάτες εξογκώματα· ἐπιφθόνως προκαλώντας τον φθόνο, αξιοζήλευτοι· θὰ ἐπειρῶντο θὰ δοκίμαζαν

ἔξαφνα ἓνα τούτων νὰ κύπτῃ νὰ συλλαμβάνῃ μὲ τὴν παλάμην μικρὸν ὀκταπόδιον, νὰ τὸ δαγκάνῃ εἰς τὸν λαϊμόν, ν' ἀγωνίζεται ν' ἀποσπάσῃ ἀπὸ τὸν καρπὸν τῆς χειρός του τοὺς μυζητῆρας, νὰ τρέχῃ εἰς τὴν ἄμμον καὶ νὰ τὸ κοπανίξῃ γενναίως εἰς τὸν πρῶτον λίθον τὸν ὁποῖον θὰ εὔρισκε, λείψανον παρασυρθέντος ἀπὸ τὰ κύματα ξηρολιθίνου περιβόλου κήπου ἢ ἐρείπιον πάλαι ποτὲ ὑπαρξάσης προκυμαίας. Καὶ ἡ μήτηρ σου ἢ φιλότεκνος ὄχι μόνον δὲν σοῦ ἐπέτρεπε νὰ τρέχῃς, ὅπως ἄλλοι, ἀνυπόδητος καὶ σύ, ἀλλ' ἀπήτει νὰ φορῆς καὶ κάλτσες. Ὅποια δεσμὰ παιδαγωγικῆς δουλοσύνης!

Εὐτυχῶς εἶχες πλησίον σου τὸν φίλον σου, τὸν Χριστοδουλήν, ὅστις, ὁμῆλιξ μὲ σέ, ἦτο εὐτυχέστερος κατὰ τοῦτο, ὅτι ἦτο πάντοτε ξυπόλυτος καὶ οὐδ' ἐφόρει ποτὲ κάλτσες. Φιλότιμον παιδίον! Ἔτρεχε δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ἀπὸ γυαλὸν εἰς γυαλὸν, ἔβγαζε γρινιάτσες, πορφύρες καὶ πεταλίδες διὰ δύο, καβούρια διὰ τρεῖς, ὀκταπόδια διὰ τέσσαρες. Καὶ μέρος μὲν αὐτῶν ἔκαμνε δολώματα διὰ νὰ ψαρεύῃ μὲ τὴν καλαμιὰν ἀπὸ τὸ δειλινὸν ἕως τὸ βράδυ, μέρος δὲ ἐμοιράζετο φιλαδέλφως μὲ σέ.

Τὴν πρωΐαν ἐκείνην ὀλίγον πρὶν φθάσητε εἰς τὸν μύλον τοῦ Μπαρμπαπαναγιώτη, ὅστις ἴσταται ὡς φρουρὸς παρὰ τὸ δυτικὸν στόμιον τῆς λίμνης, ἐκεῖ ὅπου ἦτο οὐδέτερον ἔδαφος μεταξύ θαλάσσης καὶ

γρινιάτσες μικρά κοχύλια για δόλωμα

ξηραῖς, ὁ φίλος σου ὁ Χριστοδουλής, ἐπειδὴ εἰς τὸ μέρος τοῦτο τὰ ὕδατα ἐβαθύνοντο ὀλίγον τι ἀποτόμως, δὲν εὕρισκετο πολὺ μακρὰν εἰς τὸ κύμα, καὶ ἅμα εἶδεν ὅτι ἡ Πολύμνια πλησιάσασα ἤρχισε νὰ σοῦ ὁμιλῇ, ἔσπευσε νὰ ἀποβῆ εἰς τὴν ξηρὰν διὰ ν' ἀκούσῃ τί σοῦ ἔλεγε.

ἽΟποῖον λεπτοφυῆς σῶμα ἐσκέπαζεν ἡ λειομέταξος ὀρφνὴ ἐσθής! Πῶς διεγράφετο ἀρμονικῶς ἡ μορφὴ της μὲ χνώδη πάλλευκον χρῶτα καὶ τὰ ἐρυθρὰ μῆλα τῶν παρεῖῶν, μὲ τὸν μελίχρυσον λαϊμόν καὶ μὲ τὸ ἐλαφρῶς κολπούμενον στῆθος της! Πόσον ἀβραὶ ἦσαν αἱ χεῖρες καὶ πόσον μελωδικὴ ἔπαλλεν εἰς τὸ οὖς σου ἡ θεσπεσία φωνὴ της! Ἡ ξανθοπλόκαμος κόμη ἀτημέλητος ὀλίγον, ὡς νὰ ἐβιάσθη νὰ καλλωπισθῆ διὰ νὰ ἐξέλθῃ καὶ ἀπολαύσῃ τὴν θαλασσίαν αὔραν καὶ τὸν τερπνὸν τῆς ἀμμουδιᾶς περίπατον, ἀερίζετο ἀπὸ τὴν πνοὴν τοῦ Βορρᾶ, καὶ τὸ ὄμμα της, μὲ τὰ μακρὰ ματόκλαδα ὡς πτεροφόρος οἰστός, σ' ἐσαΐτευε γλυκὰ εἰς τὴν καρδίαν.

ἽΕνθυμῆσαι! ἽΟποῖον αἴσθημα ἐδοκίμασες τότε, καὶ πῶς, δεκατετραετῆς μόλις, ἠρωτεύθης ἤδη; Ἡ Πολύμνια σοῦ ὠμίλησεν! Ἡ Πολύμνια σ' ἐκάλει ὀνομασί! ἽΟποῖα παιδικὴ μέθη, εὐκόλως παραχθεῖσα διὰ μικρᾶς δόσεως ρευστοῦ! ἽΕφαίνετο ὅτι δὲν ἐσήκωνες περισσότερον. Καὶ ὁμως, τὸ πρᾶγμα ἦτο ἀπλοῦστατον.

ὀρφνὴ ἐσθής σκουρόχρωμο φόρεμα· *χρῶτα* δέρμα· *κολπούμενον* στρογγυλεμένο· *οἰστός* βέλος

Ὁ ἀδελφός της, δωδεκαέτης, ἐκεῖνος ἤξευρε τ' ὄνομά σου καὶ εἶπε τίς εἶσαι εἰς τὴν Πολύμνια. Καὶ αὕτη δὲν ἐνόμισεν ὅτι θὰ ἐσαγίτευε τὴν καρδίαν σου, ἂν σοῦ ἀπέτεινε τὸν λόγον, ἀφοῦ μάλιστα ἤθελε νὰ σοῦ ζητήσῃ ἐκδούλευσιν. Ἐν τούτοις ὁ Χριστοδουλῆς ἔτρεξε πλησίον σου, καταβιβάσας ἐν σπουδῇ τὴν περισκελίδα του, ὡς διὰ νὰ μοιρασθῇ τὸ βάρος τῆς εὐτυχίας.

Ἡ μελωδική φωνὴ τῆς Πολυμνίας εἶπε:

«Ζέρεις ποῦ εἶναι ἴτσια; Μπορεῖς νὰ μοῦ κόψῃς τίποτε ἴτσια;»

Σὺ ἔμενες κεχηνώς.

Ἄλλ' εὐτυχῶς ὁ Χριστοδουλῆς εἶχε φθάσει ἤδη.

«Μπράβο! μπράβο!... κυρία Πολύμνια! Ἐγὼ τὰ ξέρω ποῦ εἶναι τὰ ἴτσια... τώρα νὰ πᾶμε νὰ κόψουμε...»

«Θὰ μὲ ὑποχρεώσετε πολὺ», ἐπανέλαβε καὶ πρὸς τοὺς δύο ἢ Πολύμνια.

Καὶ ὁ Χριστοδουλῆς ἔτρεξεν ἐλαφρόπους, μὲ τὸ ἐν μπουδονάρι του ἀνασηκωμένον ἀκόμη ἕως τὸ γόνυ, μὲ τὸ ἄλλο καταβιβασμένον εἰς τὸν ἀστράγαλον, ξυπόλυτος, μὲ τὰ πόδια παπουδιασμένα, μαῦρα, ψημένα ἀπὸ τὴν ἄλμην τοῦ κύματος. Ἔτρεξες καὶ σὺ κατόπιν του ὀκνός, ἀσθμαίνων, ἀλλ' ἕως νὰ φθάσῃς εἰς τὴν ὄχθην τῆς λίμνης, πατῶν ἐπὶ τοῦ ὀλισθηροῦ βάλτου,

κεχηνώς χάσκοντας· μπουδονάρι μπατζάκι· παπουδιασμένα ζαρωμένα ἀπὸ τὴν παραμονή στο νερό

γλιστρῶν ἀνάμεσα εἰς τὲς ἀρμυρῆθρες καὶ εἰς τὲς βουρλιές, ὁ Χριστοδουλῆς εἶχε κόψει ἤδη ὀλόκληρον δεσμίδα ἐκ τῶν πρῶιμων εὐωδῶν καὶ μεθυστικῶν ἀνθέων τὰ ὅποια ἐζήτει ἡ Πολύμνια, τρέχων ἀπὸ συστάδα χόρτου εἰς συστάδα, αἴτινες ἐσκίαζον φιλαδέλφως τὰ πτωχὰ ὠραῖα ἄνθη, τὰ τόσον τρυφερὰ καὶ ἀσθενῆ, μὲ τὰ λευκὰ πέταλα καὶ τὸν ὠχρὸν ὕπερον, τὰ ὅποια ἐφαίνοντο ὡς νὰ παραπονοῦνται διατὶ νὰ φύωνται εἰς τὸ χῶμα καὶ νὰ εἶναι τόσον χαμαιπετῆ· ὁ Χριστοδουλῆς τὰ ἔκοπτεν ἀσπλάγχως, ἀνὰ δύο καὶ τρία, μεμειγμένα μὲ χόρτα, καὶ τὰ ἐστοίβαζεν ἐπὶ τῆς ὠλένης τῆς χειρός του, μεταβαίνων ἀπὸ βουρλιὰν εἰς βουρλιὰν, βλέπων τὰ βοῦρλα καὶ ἀναστενάζων, διατὶ νὰ μὴν ἔχη ἀλιεύσει μὲ τὰς χεῖρας του τόσες πέρκες καὶ τριγλία ὅσα βοῦρλα ἔβλεπε, καὶ διατὶ νὰ μὴ δύναται νὰ χρησιμοποίησῃ ταῦτα ὅπως ὀρμαθίασῃ ἐκεῖνα.

Μέχρις οὗ κατορθώσης καὶ σὺ νὰ εὔρης ὀλίγα ἴτσια νὰ κόψης, ὁ Χριστοδουλῆς εἶχε καταρτίσει ἤδη ὀλόκληρον ἀγκαλίδα κι ἐπέστρεφε τρέχων πρὸς τὸν ἀνεμόμυλον, ἐκεῖ ὅπου ἴστατο περιμένουσα μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ τῆς ἡ Πολύμνια. Ἐν τούτοις ἐπρόφθασες καὶ σὺ καὶ τῆς ἔφερες μικράν, ὅση ἡδύνατο νὰ συνθλιβῆ μεταξύ ἀντίχειρος καὶ λιχανοῦ, δεσμίδα, ἀλλὰ τὸ εὐχαριστῶ τὸ πρὸς σὲ ἦτο, ὡς εἰκός, χλιαρώτερον ἀπὸ τὸ εὐχαριστῶ τὸ πρὸς τὸν φίλον σου. Καὶ

τριγλία μπαρμποῦνια· *λιχανοῦ* δείκτη· ὡς εἰκός ὅπως εἶναι φυσικό

οὐχ ἦττον ἔμεινες εὐχαριστημένος, ὀλιγαρκῆς καὶ κυριευόμενος ὑπὸ αὐταρέσκου νάρκης, ὁμωνύμου μὲ τὸ τρυφερὸν ἐκεῖνο ἄνθος, τὸ ὁποῖον ἐζήτει μὲν ἀπὸ σέ, ἔλαβε δὲ ἀπὸ τὸν φίλον σου ἢ Πολύμνια.

Ἔκτοτε ὁ Χριστοδουλῆς ἠραίωσε κατ' ἀρχάς, εἶτα ὀριστικῶς ἔπαυσε τὸ μερίδιον τὸ ὁποῖον σοῦ ἔδιδε τέως ἀπὸ τὰ κογχύλια, ἀπὸ τὰ καβούρια καὶ ἀπὸ τοὺς γωβιούς, σὺ δὲ ἠργησες πολὺ νὰ μάθης ὅτι τὰ ἔδιδεν εἰς τὸν Νῆκον, τὸν ἀδελφὸν τῆς Πολυμνίας. Εἰς μάτην τὸν συνώδευες, ὡς πάντοτε, βαδίζων ἐπὶ τῆς ἄμμου, θαλασσώνοντα ἕως τὸν μηρόν, καὶ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τοῦ ἐφώναζες:

«Κ'στοδουλή, βρέ! Δὲν ἔβγαλες ἀκόμη κανένα χταπόδι;»

Ἐκεῖνος τὰ χταπόδια καὶ τὰ καβουράκια τὰ ἔβαζεν εἰς τὸν φουσκωμένον καὶ βρεγμένον κόλπον τοῦ ὑποκαμίσου του, ἔχων τρόπον νὰ τὰ ψοφᾷ μὲ δαγκωματιῆς καὶ μὲ ἀκρωτηριασμούς, καὶ σοῦ ἔδειχνε μόνον τὲς γρινιάτσες, λέγων ὅτι θὰ ὑπάγῃ ὕστερ' ἀπὸ τὸ μεσημέρι νὰ ψαρέψῃ μὲ τὴν καλαμιὰ. Καὶ ὅταν, περὶ τὴν δεῖλιν, τὸν παρεμόνευες παρὰ τὴν ἀγοράν, ἐπὶ τῆς ἀποβάθρας, κι ἔβλεπες ἰδίους ὄμμασι νὰ σπαρταρίζῃ κανεὶς γωβιὸς εἰς τὸ ἄκρον τοῦ ἀγκίστρου του, καὶ τότε σ' ἐγέλα λέγων ὅτι θὰ κάμῃ τὸν γωβιὸν

οὐχ ἦττον παρ' ὅλα αὐτὰ ἰδίους ὄμμασι με τα ἴδια σου τα μάτια

δύλωμα διὰ νὰ βγάλῃ μεγάλα ψάρια. Οὕτω χάνεται ἡ φιλία!

Πολλαὶ πρωῖαι διέρρευσαν κατόπιν τῆς πρωΐας ἐκείνης τοῦ φθίνοντος Φεβρουαρίου. Ἐπέρασεν ὀλόκληρος ὁ Μάρτιος, ἦλθε καὶ τὸ Πάσχα, παρῆλθε καὶ ὁ Ἀπρίλιος, καὶ ἡ Πολύμνια δὲν ἐξῆλθε πλέον εἰς περίπατον πρὸς τὴν παραθαλασσίαν τοῦ ναυπηγείου. Εἰς μάτην ἔτρεχες τακτικὰ κάθε πρωῖαν κι ἔσπεραν εἰς τὴν ἀμμουδιὰν ἐκείνην. Ἡ Πολύμνια, καθὼς ἀργὰ ἔμαθες, εἶχεν ἀρρωστήσει ἀρχομένου τοῦ ἔαρος, κατὰ τὴν συμβουλήν δὲ τῶν ἰατρῶν εἶχε κάμει, περὶ τὸν Μάιον, ταξίδιον μετὰ τῆς θείας της, τῆς συνταξιούχου, χήρας ἀντιπλοιάρχου τοῦ Βασιλικοῦ στόλου, διὰ ν' ἀλλάξῃ τὸν ἀέρα. Τρία μεγάλα σκάφη εἶχαν σκαρωθῆ ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τοῦ Μαρτίου, καὶ σὺ δὲν ἔπαυες νὰ τρέχῃς καθ' ἐκάστην ἕως τὸ ναυπηγεῖον, σταματῶν ἐπὶ ὥρας πολλάκις παρὰ τὸν ἀνεμόμυλον, καθεζόμενος ἐπὶ τῶν κάτω κειμένων καταρτίων πάλαι ποτὲ ὑπαρξάσης γολέτας, ἀναπολῶν ὅτι εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο ἐστάθη πρὸ μηνῶν ἡ Πολύμνια, ὅταν σοῦ ἐζήτησε νὰ δρέψῃς πρὸς χάριν της ἴτσια· ἀλλ' ἡ Πολύμνια ἦτο μακρὰν ἀποῦσα.

Μόνον περὶ τὰ μέσα τοῦ Αὐγούστου, ὅτε τὸ τρίτον καὶ ὀγκωδέστατον τῶν ναυπηγηθέντων πλοίων εἶχε τελειώσει ἤδη, ἐπῆγες καὶ σὺ μετὰ πολλοῦ πληθους εἰς τὸ ναυπηγεῖον, ὅπως ἴδῃς τὴν καθέλκυσιν τοῦ μεγάλου σκάφους. Τὸ θέαμα ἦτο ἐπιβλητικόν,

ὅπως λέγουσι σήμερον. Ὅλη ἡ πολίχνη εἶχεν ἔρημωθῆ σχεδὸν καὶ κόσμος πολυάριθμος ἐπλήρου τὴν μεγάλην μεταξύ τῆς λίμνης καὶ τοῦ λιμένος λωρίδα. Ἐκεῖθεν τοῦ σκάφους, ὁ ἥλιος ἦτο ἤδη δύο κοντάρια ὑψηλά, καὶ ἴσταντο οἱ τραχεῖς, οἱ σκληραγωγημένοι ναῦται καὶ χειρώνακτες, συμπληροῦντες τὸ παλάμισμα τῆς καρίνας, ἀποκαρφώνοντες τὰ βάζια ἢ ὑποσκάπτοντες εἰς τὴν βάσιν, ὅπως εἶναι ἔτοιμα πρὸς πτώσιν τὰ κοντοσύλια. Ἐντεῦθεν τοῦ σκάφους, ὅπου βαθμηδὸν ἤλαττοῦτο ἡ σκιά, ἴσταντο, πλήν τῶν συνεργατῶν τῆς καθελκύσεως, καὶ οἱ θεαταὶ καὶ οὐκ ὀλίγοι γυναῖκες ἔλθοῦσαι πρὸς τέρψιν. Ὅποιος τότε παλμὸς διέσεισε τὰ στήθη σου, ὅταν, μεταξύ αὐτῶν, ἀνεγνώρισες, ὑπὸ κοκκίνην ὀμβρέλαν, τὴν περικαλλῆ μορφήν τῆς Πολυμνίας! Εἶχεν ἐπιστρέψει ἀπὸ τὸ ταξίδιον χωρὶς νὰ τὸ μάθης. Ὁ Χριστοδουλῆς, ὅστις ἐπῆγε μὲ τὴν βάρκα εἰς τὸ ἀτμόπλοιο, τὴν εἶχεν ἰδεῖ, ἀλλὰ δὲν σοῦ τὸ εἶπε. Καὶ ὅμως, ἠσθάνθη εἰς τὰ ἐνδόμυχά σου κρυφὸν καὶ ἀνεξομολόγητον εὐτυχίας αἴσθημα, ὅταν τὴν ἐπανεῖδες!

Ἐν τούτοις τὸ παλάμισμα εἶχε συμπληρωθῆ, τὰ βάζια ἦσαν ὅλα καρφωμένα, ἡ σκάρα, μὲ τὰ βουβά λίπος ἀλειμμένα, ἦτο στρωμένη πρὸ πολλοῦ. Ὁ πρωτομάστορης μὲ τὸν βαριὸν ἔκαμε τοὺς νεομισμένους τρεῖς σταυροὺς εἰς τὸ πηδάλιον, καὶ ἔδωκε

βάζια δοκάρια στήριξης τοῦ πλοίου· *κοντοσύλια* πάσσαλοι· *βαριὸν* βαριοπούλα, σφυρί

τὸν πρῶτον κτύπον τῆς ὠθήσεως εἰς τὸ πελώριον σκάφος. Συγχρόνως ἔπεσαν ἐν ἀκαρεῖ τὰ κοντοστύλια ὄλα. Ἡ καπετάνισσα, ὠραία, μελαγχροινή, μικρὸσωμος, φορέσασα ὡς νέα ἀκόμη, διὰ τὴν περίστασιν, πλήρη τὴν νυμφικὴν στολὴν τῆς, μὲ τὸ λευκὸν ἀναφές καὶ αἰθερόπλαστον ἄλέμι, τὴν χρυσοκέντητον σκούφιν, εἰκονίζουσαν γάστραν μὲ ἄνθη καὶ μὲ κλῶνας, τὸ βελουδίνον βαβουκλί μὲ τὰ χρυσοῦφαντα προμάνικα ἀνασηκωμένα, τὴν βυσσινόχρουν ὀλομέταξον καὶ χρυσοκέντητον τραχηλιάν, τὴν ζώνην μὲ τ' ἄργυρᾶ καὶ μαλαμοκαπνισμένα τσαπράκια, τὸ φουστάνι τὸ χαρένιο μὲ τὸ ὀλόχρυσον ποδογύρι τρεῖς σπιθαμές πλατύ, κρατοῦσα μέγαν ἐπάργυρον δίσκον διὰ τῆς ἀριστερᾶς, περιῆλθεν ὀλόγυρα τὸ πλοῖον καὶ ἔρρανε διὰ τῆς δεξιᾶς μὲ κοφέτα καὶ μὲ ὀρύζιον τὴν πρῶραν, τὴν πρύμνην, τὴν τρόπιν καὶ τὰς πλευρὰς τοῦ σκάφους. Οἱ ναῦται, οἱ ναυπηγοὶ καὶ πολλοὶ τῶν θεατῶν, ὡς σταφυλαὶ εἰς κλήμα, ὡς μολυβῆθραι ἐπὶ σαγῆνης ἀλιευτικῆς, ἐπιᾶσθησαν ἀπὸ τὸ παλάγκο καὶ ἤρχισαν νὰ σύρωσι τὸν χονδρὸν κάλων νεύοντες ὄλοι πρὸς τὴν θάλασσαν, ἐπαναλαμβάνοντες ἐν ρυθμῷ τὸ κέλευσμα: «Ἐ! γιάσαλέσα! Ἐ! γιούργια!»

ἀναφές αραχνοῦφαντο· *ἄλεμι* λευκὸ μεταξωτὸ κάλυμμα τοῦ κεφαλιού· *βαβουκλί* (τουρκ. rambuklu) βαμβακερὸ ρούχο· *τσαπράκια* πόρπες· *χαρένιο* ἀπὸ μοβ μεταξωτὸ ἕφασμα· *τρόπιν* καρίνα· *ὡς μολυβῆθραι ἐπὶ σαγῆνης* σαν βαρίδια σε δίχτυ· *παλάγκο* (εδῶ) σκονί· *κάλων* карабόσκοινο

Ἐν τούτοις, εἶτε διότι τὸ ἔδαφος, ἐφ' οὗ εἶχε σκαρωθῆ τὸ πλοῖον, δὲν ἦτο ἄρκετὰ κατωφερές, εἶτε διὰ τὴν ἀτέλειαν τῶν κινητηρίων μέσων, τὸ σκάφος ἐστέναζεν, ἐστέναζε καὶ δὲν ἐκινεῖτο. Παρῆλθον ὀλίγα λεπτά, ἡ δύναμις ἐδιπλασιάσθη· ὁ μέγας ὄγκος ἐκινήθη ὀλίγον ἕως δύο σπιθαμές, τὸ παλάγκον ἐκόπη ἀπὸ τὴν βίαν τοῦ ἔλκυσμοῦ, ἡ γούμενα μὲ τοὺς δύο μακαράδες ἔμεινεν ἄπρακτος περὶ τὴν πρύμνην, οἱ ἡμίσεις τῶν ἀνθρώπων δυσμόθεν τοῦ σκάφους ἔπεσαν εἰς τὴν ἄμμον πρὸς τὸ μέρος τῆς θαλάσσης καὶ οἱ ἄλλοι ἡμίσεις ἔμειναν μὲ τὸ παλάγκον εἰς τὰς χεῖρας πρὸς τὸ μέρος τῆς λίμνης, καγχασμοὶ καὶ γογγυσμοὶ τῶν πεσόντων, ὧν τινες ἐμωλωπίσθησαν ἐλαφρῶς εἰς τὸν δεξιὸν βραχίονα ἢ τὴν πλευράν, ὁ πλοίαρχος κάθιδρως, ἡλιοκαῆς, ἀξιολύπητος, ἐστενοχωρεῖτο φοβερὰ, καὶ ὁ καπετὰν Δημήτρης ὁ Κασσανδριανός, ὅστις μὲ τὸ τσιμπούκι του, μὲ τὸν ἠλέκτρινον μαμέν, μὲ τὸ τσόχινον πανωβράκι του, μὲ τὰ ὑψηλὰ μέχρι τοῦ γόνατος ὑποδήματά του, τὰ ὅποια ἠγάπα νὰ φορῆ χειμῶνα καὶ θέρος, εἶχεν ἔλθει νὰ πρωτοστατήσῃ εἰς τὴν καθέλκυσιν τοῦ σκάφους καὶ δὲν εἶχε παύσει ἀπὸ πρωΐας νὰ δίδῃ ὁδηγίας καὶ συμβουλὰς, ἰδὼν τὸ ἀτύχημα ἐστέναζε καὶ βραδύγλωσσος ἐπεφώνησε:

«Πφού! σκῆληκομυρμηγκότρυπα!»

γούμενα карабόσκοино· *μακαράδες* τροχαλίες· *μαμέν* επιστόμιο τσιμπουκιού

Ἐν τῷ μεταξύ εἶχαν ἀμματίσει τὸ παλάγκο, καὶ πάλιν νέα προσπάθεια κατεβλήθη. Ἄλλὰ δὲν παρήλθον ὀλίγα λεπτά καὶ τὸ παλάγκο ἐκόπη εἰς ἄλλο μέρος, ὅχι ἐκεῖ ὅπου τὸ εἶχαν ἀρτίως ἀμματίσει. Ἔφεραν νέον παλάγκο, ἐνῶ ὁ πλοίαρχος, μὴ εὐκαιρῶν νὰ σπογγίση τὸν ἰδρώτα τοῦ προσώπου του, δὲν ἠδυνήθη νὰ μὴ ἐνθυμηθῇ τὴν στιγμὴν ἐκείνην τὴν ἀκούσιον ἐκείνην ἄρὰν «Καλὸ μπλέξιμο!», καὶ βεβαίως ἂν εἶχεν ἐμπρὸς του, αὐτὴν τὴν φοράν, τὸν Ἀλέξανδρον τὸν Χάραυλον, κακὸ μπλέξιμο θὰ εἶχε μαζί του. Ὁ δὲ καπετὰν Δημήτρης μὲ τὸ τσιμπούκι του, ἰστάμενος παρὰ τὴν καλύβην τοῦ γύφτου, κάτωθεν τῆς πρῦμνης, ἐπανελάμβανε:

«Πφού! σκῆλοκουρμηγκότρυπα...»

Οἱ δύο ἱερεῖς, πρῶν νηυτοκόμοι, οἵτινες εἶχαν ἀναρρίψει τὰ ἐπιτραχήλια ἐπὶ τὸν δεξιὸν ὤμον καὶ εἶχαν ἀναβῆ ἑλαφροὶ εἰς τὸ κατάστρωμα, τελειώσαντες τὸν ἀγιασμόν, ἐπλησίασαν εἰς τὴν κωπαστὴν κι ἔβλεπαν τὰ συμβαίνοντα, διότι, καταρριφθείσης ἤδη καὶ τῆς προχείρου κλίμακος, ἔμελλον νὰ μείνωσι ἐπὶ τοῦ πλοίου, καὶ δὲν θὰ κατέβαιναν πρὶν πέση τὸ πλοῖον εἰς τὴν θάλασσαν καὶ δυνηθῶσι νὰ κατέλθωσι, μὲ τὰς ἱεράς εἰκόνας, εἰς τὴν βάρκαν. Πλήθος δὲ ἀπὸ ἀθέρινες —παιδιά ὀκταετῆ καὶ δεκαετῆ— ἔτρεχαν ἐμπρὸς ὀπίσω ἐπὶ τοῦ καταστρώματος, βοηθοῦντα διὰ τοῦ μέσου τούτου εἰς τὴν καθέλκυσιν τοῦ πλοίου.

ἀμματίσει τὸ παλάγκο ξαναπλέξει τις σπασμένες ἄκρες του σκοινιοῦ

Τέλος, μετὰ πολλοὺς ἀγῶνας καὶ τῆ ἔφαρμογῇ πολλῶν θεραπευτικῶν μέσων, τὸ μέγα πλοῖον, ἀργὰ ἀργά, ὡς καμαρωμένη νύμφη, ἔπεσεν εἰς τὴν θάλασσαν. Μέγας τότε ὁ ἀλαλαγμός, γυναικῶν σταυροκοπουμένων, παιδίων σκιρτώντων, ἀνδρῶν τρεχόντων ὀπίσω τῆς πρύμνης ὡς νὰ ἤθελον διὰ τοῦ δρόμου τούτου νὰ ἐκπτοήσωσι καὶ νὰ πειθαναγκάσωσι τὸ πλοῖον νὰ πέση εἰς τὴν θάλασσαν. Καὶ ὁ μέγας καραβόσκυλος, ὁ Τσοῦρμος, τρέχων καὶ αὐτὸς ὅσον τοῦ ἐπέτρεπεν ἢ ἄκρα ἔντασις τῆς ἀλύσεώς του, ἐγαύγιζε μανιωδῶς προπέμπων τὸ πλοῖον ἐφ' οὗ ἐντὸς τῆς ἡμέρας ἔμελλε νὰ μεταφερθῆ. Καὶ ἐνῶ ὅλοι ἔτρεχαν πρὸς τὴν θάλασσαν κατόπιν τοῦ ὀλισθαίνοντος καὶ καταφερομένου διὰ τῆς ἐσχάρας σκάφους, εἷς μόνος ἐστράφη αἴφνης, κρατῶν τὸν βαριόν του, καὶ ἔτρεξε πρὸς τὴν ἀντίθετον διεύθυνσιν, πρὸς τὴν ξηράν, ὡς διὰ νὰ κρυβῆ εἰς τὴν καλύβην τοῦ πλοιάρχου, τὴν χρησιμεύουσαν ὡς ἀποθήκη καὶ διὰ τὸν ὕπνον τοῦ νυκτερινοῦ φύλακος. Ὁ τρέχων οὕτως ἦτο αὐτὸς ὁ πρωτομάστορης, καὶ ἔτρεχεν οὐχὶ δι' ἄλλον λόγον ἢ διὰ νὰ μὴ συμμαρισθῆ τὸ λουτρὸν τοῦ πλοιάρχου, τὸ ὁποῖον τινὲς ἐζήτουν κατ' ἔθος νὰ ἐπεκτείνωσι καὶ εἰς αὐτόν. Ἦκούσθη δὲ τότε αἴφνης μεγάλη φωνή, δεσπόσασα ὅλου τοῦ παμμιγοῦς θορύβου:

«Τὸν καπετάνιο στὸ γιαλό!»

ἐκπτοήσωσι φοβίσουν· προπέμπων ξεπροβοδίζοντας· παμμιγοῦς ετερόκλητου

Ἡ φωνή αὕτη ἐξῆλθεν ἐκ πολλῶν στομάτων συγχρόνως. Ὁ καπετάν Γιωργάκης, ἐνδίδων εἰς τὴν ἀπαίτησιν τοῦ πλήθους, ἀπορρίψας τὰ ἐλαφρὰ ὑποδήματά του, ἔτρεξεν ἐπὶ τῆς σκάρας, πατῶν ἐπὶ τῶν ὀνύχων, ὄπισθεν τῆς πρύμνης, καὶ τὴν στιγμήν καθ' ἣν ἡ πρύμνη ἀπηλλάσσετο τέλος τῆς ἐσχάρας καὶ τὸ σκάφος, φέρον ὑπερήφανον τὴν κυανόλευκον ἐπὶ κονταρίου μετ' ἐρυθροῦ σταυροῦ, ἐβαπτίζετο τὸ πρῶτον εἰς τὸ κύμα, ἐρρίφθη μὲ ὅλα τὰ ἐνδύματά του κατὰ κεφαλῆς εἰς τὴν θάλασσαν, βυθισθεὶς πρῶτον, εἶτα εὐθύς ἀνελθὼν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, καὶ ἀφοῦ ἐκόλυμβησε δύο ἢ τρεῖς γύρες, ἐπέστρεψεν εἰς τὰ ρηχά, ἐπάτησεν εἰς τὴν ἄμμον, ἀπέβη εἰς τὴν ξηρὰν καὶ ὑπὸ τοὺς ἀλαλαγμοὺς τοῦ πλήθους ἔτρεξεν εἰς τὴν καλύβην ὅπου εἰς τὴν στιγμήν ἤλλαξε τὰ βρεγμένα ἀμπαδίτικα κι ἐφόρεσε τὰ κυριακάτικα.

Εἰς ὅλα ταῦτα ἦσο παρῶν, φίλε, καὶ ὅλα σχεδὸν δὲν τὰ ἔβλεπες. Ἡ καρδιά σου, ἡ φαντασία σου, οἱ ὀφθαλμοί σου ἦσαν προσκεκολλημένα εἰς ἐκείνην ἥτις ἐφόρει τότε λινομέταξον θερινὴν ἐσθῆτα κι ἐσκιάζετο ἀπὸ τὸ κόκκινον παρασόλι. Μόνον οἱ ἀλαλαγμοὶ τοῦ πλήθους σὲ ἀπέσπασαν ἀπὸ τῆς βυθίας θεωρίας σου, ὅταν τὸ πλοῖον εἶχε πέσει εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ὁ πλοίαρχος ἔγινεν ὑποβρύχιος κατόπιν αὐτοῦ. Ἄλλ' ἅπαξ ἐξυπνήσας, εἶδες, φεῦ, καὶ τι ἄλλο, τὸ ὅποῖον

παρασόλι ομπρέλα· ἀπὸ τῆς βυθίας θεωρίας σου ἀπὸ τὴ μύχια ἐνατένισή σου